

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălănătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ouă roșii^{*)}

(a.) Ne aflăm în ajunul zilelor de bucurie ale creștinismului oriental. Părinții procură ouă și rumenele pentru de a pregăti bucuria copiilor săi la marea sârbătoare creștinească. Așa fac și „părinții patriei”. Cei cinci domni deputați români din dieta dela Budapesta ne spun într'un „Apel”, să fim blânzi și buni, să nu facem *larmă*, căci domnul ministru Augustin Trefort li-a promis că ne va da, ouă roșii și bomboane. Va îngriji, ca după ce a stat literă moartă 15 ani § 18 din legea din 1868 (de § 17 se feresce) să se execute de aici înainte, în ce privește cultivarea intelectuală a naționalităților în limba lor maternă, astfel ca în ținuturi, unde locuiesc românii în masă mai mare, să se înființeze la scoalele medii și catedre pentru limba românească.

Sciam cu toții, că acei cinci părinți ai patriei „cu buze române” sînt aderenți fideli ai ministeriului Tisza-Trefort, și nu ne a surprins de loc iapta, că dînșii au primit și au votat proiectul de lege pentru scoalele medii. Ne-a surprins însă apelul și scirea din „apel” că dl ministru Augustin Trefort ne promite și nouă ceva de pasci, dacă nu vom mai face *larmă* „în adunări tumultuoase”.

Cu un felu de triumf ne vestesc aceasta acei cinci părinți ai patriei în „apelul” lor; ne îndeamnă să fim buni, să ascultăm de ei, pentru că ei și de astă-dată!! ni-au procurat ouă roșii.

Frumoasă dovadă de iubire părintească! Aceasta nu suferă îndoială; greutatea e numai că domni deputați cu „apelul” cer cam mult dela noi.

Ei cer, ca nici să nu ne vătăm, vedînd că se pregătesc sigura nimicire a existenței noastre naționale; cer, ca să resignăm noi înșine la aceasta și să sărutăm mâna, care ne sugrumă.

Față cu atare pretensiune credem, că va fi bine, ca înainte de a intra și noi în tîrg, să cercăm de ce calitate și de ce valoare sînt ouăle roșii promise de domnul ministru? Aceasta se pare cu atîta mai de lipsă, fiindcă chiar acum cu ocaziunea dezbaterii în dietă a proiectului de lege pentru scoalele medii s'a aflat guri rele, ca aceea a deputatului Adolf Zay —, care afirmă că dl ministru Augustin Trefort cam uită de promisiunile și asigu-

*) Mănecînd dela: *Bis repetita valent și Repetitio est mater studiorum*, dăm loc și articolului de față, cu atît mai vîrtos, cu cît cuprinde și unele date, de care în articolul nostru „Apelul”, nu s'au făcut amintire. Red.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 23).

— Ei bine, dar istorisește franțuzesce și dl Goefle, nefind nici el mai puțin poliglot decît Cristiano; eu iubesc Italia, dară ador Franca! Ea este aliata noastră, fi va spre tolos sau nu; Franca este în deosebi antitesa spiritului rusesc, pe care eu îl desprețuesc.

— Să trăiască Dumnezeu! Și eu sînt anti-muscal, de când mă afu în Suedia, și mai cu samă de a seară; acuma însă, am să te rog, domnule doctor, să nu mă ieai drept pedant: dacă am îndrăznit a demonstra micile mele cunoștințe față cu un profesor dela facultatea de Lund, eu n'am făcut aceasta dintr'alt punct de vedere, ci numai ca să nu mă ții doară, observînd maniera mea de a tăia șunca de un ex-frontin din familie bună, care a cădut în disgrație, și care umblă acuma cu șarlatanerii.

rările sale, mai ales de acele, ce le dă prin coridor și prin cluburi; și face ca nănașul cu purcelul promis finului.

Din lada de făgădueli îndesată cu genunchii să scoatem de astădată numai două, cari în fundament sînt de o natură cu cea de mai sus și se deosebesc numai prin deosebita lor solemnitate și oficialitate, cu care au fost făcute.

La anul 1873, Februarie 22, domnul ministru Augustin Trefort a emis un circulariu, care cuprindea un fel de programă a ministeriului reg. ung. de culte și instrucțiune publică, în care domnia sa dice următoarele:

Sînt convins că pedeca principală în dezvoltarea învățămîntului public, mai ales a învățămîntului popular, atît de momentos pentru mărirea și fericirea patriei și pentru prosperarea binelui comun, zace în acea presupunere basată pe o neînțelegere (félreértés), că ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică ar voi să cucerească (elhodítani) dela biserici scoale confesionale, ce aceste le susțin, și ale străforma în scoale comunale și că prin aceasta ar avé de cuget, mai întîiu a restringe activitatea și influența dezvoltată de mult pe acest teren a confesiunilor, apoi a o paralisa cu totul. Drept aceea dînșul declară că voința ministeriului reg ung. nici odată nu a fost, și intențiunea dînșului nu e nici de cum a străforma caracterul confesional al acelor scoale, ce le susțin confesiunile sau le vor înființa în viitoriu.

Pentru aceasta, doresce și cere, ca această nedumerire a confesiunilor să înceteze pentru totdeauna, ca delăturându-se pedeca aceasta nejustificată cestiunea învățămîntului să se desvolte pe cale naturală pacinică. Din contră încă și acolo, unde confesiunile în urma de neajunsuri materiale nu sînt în stare a susține scoale corespunzătoare, guvernul va lucra în conțelegere cu bisericile și le va întinde ajutoriu material acestora spre a-și aduce scoalele în stare bună.

Această programă a statorit'o dl ministru Augustin Trefort, după ce a ajuns a doua oară în fotoliul ministerial.

Nu a trecut bine anul dela aceasta promisiune solemnă și tot acel domn ministru cu o singură trăsură de condeiu a prefăcut în scoale comunale 50 de scoale greco-orientale române bine întocmite și dotate tocmai din acel ținut, unde locuiesc alegătorii domnilor deputați cu apelul din fostul confiniu militar român banatic.

Scoalele acestea se înființaseră în urma ordinului reginei Maria Theresia ddt. 22 Iulie 1766, în care

— A! Dta ai ghicit că mie-mi umblă ideea aceasta prin cap?

Ei bine, eu mărturisesc și sînt convins că Dta n'ai fost totdeauna lacheu, dacă ai avut vr'un post în familii bune.

— O! Doamne, și se Cristiano, lacheu sau profesor tot cam una este, cu un grad mai mult sau mai puțin, în spiritul multor oameni.

— Ba nu, în Suedia nu, amice la naiba! nu, nu este așa.

— Sciu domnule țeara Dvoastră se îndeletnicește de studii serioase, și nicăiri nu sînt cunoștințele omenesti mai nobil incuragate în dezvoltarea lor decît aici: airea se întemplă adese. . .

Aici fu Cristiano întrerupt de intrarea lui Ulfilas. Acesta aducea dejunul, vedînd masa servită se oprî uimit pe loc.

— Veți tu, hăbăucule! îi strigă vesel dl Goefle, ghicind motivul surprinderii sale: ce noroc am eu cu coboldul meu, el m'a servit în locul tîu, fiindcă tu m'ai părăsit complet de două spredece oare.

Ulf încercă a se justifica: însă el căutase în seara precedentă astfel de mîngăieri în butelie, încât îi era capul greu și nu'si putu da bine sama de motivele, ce le avuse a-și părăsi oaspele.

s'a dispus: „Jedes Kirchdorf ist mit Schule und Lehrer zu versehen (fie-care comună bisericească să se provadă cu scoală și învățătoriu) — din banii adunați „mit dem Klingelbeutel“ (cu discul) prin bisericile gr. or. din crunta sudoare a bieților grănițeri români, și au esistat ca scoale confesionale („griechisch nicht unire national Schulen“) preste un secul (1766—1874).

Foarte interesantă și instructivă e procederea domnului ministru în cestiunea acestor scoale. Mai întîiu a ordonat oficiilor pretoriale, ca pretutindenii, unde edificiile și alte imobile sînt întabulate pe numele scoalei gr. or., acele să se transcrie pe numele comunei politice, de oare ce în acele comune nu se află alți locuitori decît români gr. or. și astfel comuna bisericească e identică cu comuna politică. Făcută odată aceasta, dl ministru a declarat, că de oare ce la înființarea și susținerea acelor scoale au contribuit toți locuitorii din comună, ele nu pot fi alta decît scoale comunale. (Ordinațiunea ddt 27 Maiu 1874 Nr. 3763).

Ei bine! Aceasta nu e cucerire? Nu a fost stratagemă a amăgi pe cei atacați cu promisiuni, a-i desarma și apoi a-i nimici?

La anul 1879, când curgea dezbaterii în dieta dela Budapesta asupra legii pentru introducerea limbei maghiare în scoalele populare nemaghiare dl ministru Augustin Trefort a declarat în ședința casei deputaților dela 1 Maiu: „Nu ne-a plesnit nici când prin minte, nici chiar acum, ca să închidem scoalele cu limba de propunere nemaghiară sau și numai să le octroăm limba maghiară ca limbă de propunere”.

Ear în ședința dela 13 Maiu a dis: „Din textul proiectului s'a putut convinge ori cine, că nu e vorba de a introduce în scoalele populare nemaghiare limba maghiară ca limbă de propunere, ci numai ca object obligat.”

Față cu aceste a ordonat dl ministru Trefort în instrucțiunea sa ddt 29 Iunie 1879 Nr. 17284 inspectorilor regii de scoale, ca ocaziunea esamenelor de calificatiune învățătoresci să nu aproabe pe acei candidați, cari nu vor să propune ungueresce (§ 18); ear în raportul său despre starea învățămîntului din anul 1882 tot acel domn ministru dice:

„În acele comitate, în cari în proporțiune cu limba maternă a poporului, limba română . . . e prezentată prin percente mai mari, se va executa articolul de lege XVIII din 1879 în acel mod, că în scoalele nemaghiare se va introduce ca a doua limbă de propunere limba maghiară.”

La apropierea zilei, Ulf se simțea de obicei liniscit și când răsărea tardivul soare de earnă, el avea cinci oare înaintea sa, pentru a nu mai fi nici mai poltron, nici mai stîngaciu decît ori și care altul. El simțea încă bine libațiunile sale prea numeroase, în creerii săi cei obosiți; însă, dacă el își împlinea funcțiunile sale casnice cu regularitatea unei mașini starea aceasta n'avea nimic necuviincios pentru ceialți și nimic supărător pentru sine însuși.

El bolborosi în dialectul dalecarlian vr'o câteva cuvinte de surprindere flegmatică, vedînd mîncările pe măsă și un necunoscut pe lîngă doctor.

— Ulf, îi dice acesta, tu ai să servești pe dl acesta, ca și pe mine însumi; d-lui este un amic al meu, cu care bucurol împărțesc apartamentul.

— Bine domnule, răspuse Ulf; nu țic contrarul, dară calul. . .

— Cal tu însuși! esclamă Cristiano, care scia deja vr'o câteva cuvinte dalecarliane, simțindu-se amenințat de o descoperire grozavă.

— Da, domnule, cal eu însumi, replică Ulf cu resignație; dară sania. . .

— Cum, sania? și se doctorul; ai curățit-o? ai țesălat calul?

Sunând cuvîntul cal încă odată la urechia lui Cristiano, el se întoarse cătră Ulf și îl privi pe furis așa de groasnic, încât bietul tîmpit își perdî capul și bolborosi răspundînd:

Din aceste se arată de ajuns, că oule roșii, ce ni le promit și de astă-dată domni deputați cu „apelul“, nu sînt de prima calitate. Cele de mai sus venite dela același bun domn ministru spîrgîndu-se s'a arătat de nefolosibile.

Nu credem, că se va afla vre-un suflet român, care după atari desamăgiri s'e mai creadă în promisiunile date de pe fotoliul ministerial; și ori cât ne vor asigura domni cu „apelul“ despre bunăvoința domnului ministru, faptele domniei sale ne arată că atunci când ne e pretin mai bun, tocmai atunci are ceva în traistă.

Una nu putem pricepe; și aceasta e naivitatea domnilor cu „apelul“. Se poate oare, ca acei domni s'e creadă serios că promisiuni ministeriale mai pot ave ceva efect la noi?

Nu v'e cunoașteți poporul domnilor „părinți ai patriei“! Nu cunoașteți scoala, ce a parcurs acela în era dualismului, ceea ce arătați prin aceea, că credeți, că veți tîrgui dela el diamanturi pe când ve oferă dărăbuțe de sticlă văpsite.

Revista politică.

Sibiu, în 5 Aprilie.

Casa deputaților Ungariei a fost locul, unde s'au petrecut lucruri scandaloase și vătămătoare de vază unei corporațiuni așa de înalte, cum este cea a reprezentanților. Un deputat Füzessery, fost major de honveți și acum avocat, a interpellat Luni în ședință publică pe ministrul president (care era la Viena), dacă are cunoștință că poliția din Graz a trimis (la Budapesta) pe la mijlocul lui Februarie un comisar, Glavocinic cu numele, spre a erua o bandă de hoți, care se dice că s'ar fi așezat acolo, și că în lista prezentată de comisarul acesta s'a aflat și numele unui deputat unguresc!

Nu numai cercurile parlamentare, dar și diaristica dincoace și dincolo de Laita au fost alarmate foarte de interpelațiunea aceasta. Cluburile dietale s'au întrunit numai decăt și după o frământare de două zile în cluburi și în casa deputaților, cu ședințe publice și confidentiale, se descopere că interpellantul a fost sedus de Verhovay etc. și de aceea s'a și rugat de iertare.

Incidentul s'a închis, dară urmările încă nu se vor termina cu una cu două.

Dincolo de Laita, în Viena, deputatul senatului imperial, cavalerul Schönerer, nu încetă de a neliniscă poliția. Un comers de studenți cu Schönerer în frunte a trebuit disolvat de poliție. Schönerer reprezintă idea germanismului antisemitic în Cislaitania.

Din Rusia au s'e iasă, în trei luni de zile, toți jidovii austro-unguresci domiciliati acolo.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Diua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

(Adolf Zay continuând.) Onorată casă! S'au mai ridicat aici voci, cari deneagă confesiunilor din principiu dreptul de a distribui calificațiune profesorală declarând dreptul acesta de un monopol al statului. Față cu acei domni mi-ași permite întrebarea: pentru ce nu concede statul confesiunilor a duce în deplinire examenul profesoral, calificațiunea profesorală normată de altcum de el în-

— Da, da, domnule, cal, sanie! fi liniscit

— Așa dară, s'e dejunăm! țise doctorul liniscit. Adă-ne tăbac, Ulf, și lasă mașina de feert în pace. Ne facem noi ceaiul.

Ulf se pleacă peste sobă, ca s'e depună mașina de fiert. Cristiano îl urmă, ca și când ar supraveghea operațiunea aceasta, și plecându-se spre el, îi țise în limba dalecarliană la ureche, cu o nouă privire groaznică: Cal, sanie, castel nou, Ulf își închipui în remășițele sale de beție, că ar fi primit deja ordinul de care și-a uitat a le esecuta. El se grăbi ași pune palinele la picioare și fu și la castelul nou spre a căuta pe Loki, în sgomotul grajdiurilor, pline de argați și de cai.

Doctorul în drepturi nu era așa mîncăcios ca doctorul în științe Stangstadius. El își lăsă timp spre a gusta și a judeca fie care mîncare în virtutea principiilor, recunoscute pentru potrivirea artei culinare cu trebuințele elevate a stomachurilor alese. După o jumătate de oară de povesci experimentative asupra sujetului acestui, ei se uitară unul la altul și amîndoi afară un reflex roșatec pe fețele lor.

— Eată! țise doctorul, că a răsărit soarele pe orizon.

(Va urma.)

suși?! Și în deosebi: întru cât se jignesc oare drepturile statului și recerînțele științifice, dacă funcționează și mai departe un sistem de pregătire și de esaminare profesorală, care corespunde spiritului timpului, precum e al confesiunii transilvano-augsburgice amintite de mine mai sus, pe lângă observarea principiilor statorite de stat și a supraveghe-rei statului? Pregătirea din scoalele medii nu e un șablon mechanic, care s'ar put'e statori în mod uniform din partea statului, precum se statorosec o sortă de tipariu pentru cancelarii. D. deputat Grünwald a greșit declarând pregătirea din scoalele medii de o „respândire de cunoștințe profane“; ea are de scop formarea de caractere și dezvoltarea individualităților. De aceea află cu cale, ca confesiunile s'e ofere candidaților s'ei prin îndeplinirea și manuarea independentă a sistemului de pregătire a profesorilor o pregătire proprie, așa precum s'a dezvoltat ea în decurs de secol, ca caracter cultural al singuraticelor confesiuni sau naționalități, ca individualitate culturală. Aceasta ar ave din punct de vedere al culturai și al pregătirei omenesci mai bun succes ca copierea neînțeleasă și silită a șablonului prescriș de stat. — Punem cazul, că calificarea profesorilor ar trebui s'e detragă confesiunilor pe viitoriu, oare nu calcă proiectul în picioare toate noțiunile fundamentale de drept și de economitate detragînd profesorilor, cari n'au servit încă 5 ani la vre-un institut, calificațiunea dovedită pe calea sa înaintea autorităților eclesiastice și confiscându-le diploma de profesor, care după actualul drept eclesiastic are deplină valoare? D. Ministru clatină din cap, ca când nu i-ar fi plesnit nici prin minte o atare vătămare do drept. Ei bine; acela, care cunoasce textul proiectului și a audît declararea espresă a domnului reprezentante al ministrului de instrucțiune în comisiunea pentru instrucțiune, a domnului Carol Szasz, că adevă și candidații deja esaminați din partea confesiunilor s'e fie îndatorati a depune examenul de calificațiune, de cumva nu vor fi s'evîșit 5 ani la vre-un institut, acela, țic, va scîi apreția și intențiunile acestui proiect.

D. ministru, fiindcă recunoasce însuși a fi mers prea departe cu pretensiunile sale, ar trebui s'e aibă curagiul a o declara aceasta încă în desbaterea generală, și ar trebui s'eși țină de o datorință a conștiinței sale, a propune însuși în desbaterea specială o formulare, care s'e eschidă posibilitatea, de a se put'e comenta ș. respectiv așa, precum l'a comentat dl comisariu ministerial în comisiune.

Din punct de vedere confesional mai am încă un singur gravamen esențial. Sper, că onorata casă m'e va asculta și mai departe cu aceea binevoitoare atențiune, cu care m'a onorat până acum. Voiu s'e reflectez la paragrafi, cari vorbesc despre confiscarea de cărți, despre scăderi morale și despre direcțiuni ostile în instituturile confesionale. După părerea mea e vătămătoare chiar și împregiurarea, că proiectul vorbesce aici numai de institute confesionale, ca și când numai în acestea ar put'e obveni casuri de acestea regretabile și nu și în instituturile de stat sau în cele de sub conducerea statului. V'e rog, s'e v'e închipuiți că tinera reacțiune, pe care o am v'edut în zilele acestea isbucînd în casa aceasta, că tinerii apostoli ai sciinței despre singura mîntuitoarea omnipotență a statului, ar ajunge în statul acesta în fapt odată la influență normativă și ar deveni și în cele ale învățămîntului dătători de ton, oare n'ar fi atunci posibilă, ba verosimilă chiar introducerea de cărți anticonstituționale în instituturile de stat? D. deputat Albert Berzeviczy s. e. a susținut numai ađi teoria reacționară anticonstituțională, că toți aceia cari, nu primesc oare-care proiect — firește dacă s'unt sasi, — s'unt a se presenta ca inimicii statului. Dacă am ajuns așa departe, încât neprimirea unui proiect de lege s'e se declare din partea domnișorilor din partida guvernamentală de un atentat în contra statului, și dacă într'atata a decădut conștiința constituțională, încăt atari principii s'e se poată enuncia aici fără reprobare unanimă, nu s'untăm oare în drept a presupune, că acuși ne vom pomeni cu astfel de teorii anticonstituționale, ilegale și astfel ostile vărîndu-se prin cărțile de școală și apoi prin salele de învățămînt? Dacă e consult și necesar a vorbi într'o lege pentru instrucțiune despre delăturarea de scăderi morale și de direcțiuni ostile, apoi m'e rog s'e nu se impute acestea numai singur instituturilor confesionale, ci s'e se ia privire la toate instituturile. S'e esaminăm numai, care e remediul, pe care voesc proiectul de lege a-l aplica față cu presupusele scăderi din instituturile confesionale? Au doară acela, că se îndatorează autoritatea supremă confesională a conduce însași, în considerarea responsabilității proprii, cercetarea și a judeca însași pe cei vino-vați împedecînd astfel r'ul? Aceasta ar fi consecuența autonomiei, aceasta punctul de vedere al legilor țerei.

Proiectul de față ia lucrul cu totul altcum, el țice: „dacă ajunge guvernul la cunoștința unor rele,“ e de ajuns așa dară o simplă neconștiințioasă denunțațiune; și apoi ce are s'e se întempe? Proiectul continuă: „și dacă împedecarea r'ului e imposibilă pe calea confesiunii“ — se presu-mează așa dară a priori fără nici o cercetare în urma unei simple denunțațiuni, că r'ul ar esista. S'e presupunem însă că r'ul n'ar esista, și că denunțațiunea ar fi o scornitură, autorității supreme confesionale, nu i-ar remăne alta de făcut decăt s'e însinue că nu esistă nimic demn de a fi pedepsit sau delăturat. Dar d. ministru a presumat deja că ar esista un r'ul și r'ul trebue deci s'e esiste, și dacă autoritatea supremă confesională nu scie apreția nici această dorință a domnului ministru în cazul acesta îi vine comisariul guvernial pe cap. Și ce-i compete acestuia? Proiectul țice: „el cercetează și face raport.“ Nu e vorbă de o ascultare a inculpatului și nici de aceea s'e i se dea inculpatului ocașiune a se put'e ap'era și ca s'e se poată constata starea lucrului pe baza unei proceduri judecătorești din partea unui for independent ne-preocupat. Ci Ministrului i se face o denunțațiune, ministrul presumează esistința unui r'ul, trimite un comisariu spre a-l constata că esistă în adev'er un r'ul, pe care însă nu voesc a-l recunoasce. Și apoi care e rezultatul demn al acestei proceduri? Ministrul pretinde simplu dimiterea jertfei denunțațiunii fără a da ascultare inculpatului fără motivare și ap'erare și fără sentința judecătorească. Și dacă confesiunea s'ar încumeta s'e întârzie cu împlinirea acestei pretensiuni, ministrul de loc închide institutul. Eu cred onorată casă, că aceasta e contra tuturor noțiunilor de drept și e nedemn de un stat de drept, aceasta e datină moscovitică. Procedura aceasta e cu atât mai vătămătoare, cu cât pentru instituturile de stat pentru aceleași scăderi esistă alte dispozițiuni. Pentru aceste va ave valoare un statut disciplinar, care se va aplica și în casurile amintite și care asigură profesorului de stat responsabilitate, ap'erare, motivare și sentință, preste tot garanțiile unei proceduri de drept europene. Statutul acesta disciplinar n'are valoare față cu profesorii confesionali; aceștia s'unt dați cu totul în mîna omnipotenței ministeriale. Acela, care mai are o schinteie de pricepere pentru autonomia confesională, pentru independența caracterului și pentru libera demnitate de bărbat nu va put'e aproba pretensiunea aceasta a proiectului de lege.

S'a țis însă, că punctul de mîncare confesional ar fi deja superat, ar fi un anachronism în secolul nostru cel luminat. Onoratul meu coleg, dl. August Pulszky, a țis, că a trecut timpul de a ne teme libertatea învățămîntului și libertatea de spirit protestant față cu puterea iesniților. Domnul deputat s'e aibă în vedere cele ce se întemplă în nemijlocita sa apropiere, precum proiectul de față și se va convinge în ce r'etăcire se află. D'ensul ar ved'e că mînilor Romei străbat și ađi foarte departe și că și ađi s'unt destul de puternice spre a esopera aceea, ce nu li'a succes a esopera secolii întregi pe lângă toate mijloacele de vicieșug și de forță, ce le-au întrebuițat anumit: inarticularea legală a organizațiunii ordinelor monachale și prin urmare și notificarea regulilor iesniților din Ungaria. Domnul dep. Abatele Bende, a declarat doară sub decursul desbaterei cu destulă francheță, că autonomia catolică nu e alterată întru nimic prin aceea, că monarhul e patronul ei suprem; aceasta e funcțiune bisericască, monarhul e prin urmare funcționariul, ca s'e nu țicem domnul feudal al bisericeii.

Eu cred, că într'un timp, în care regele apostolic al Ungariei e privit de membru al ierarhiei catolice, protestanții și cu ei și dl August Pulszky trebue s'eși țină ochii deschiși. E drept aceea ce țice dl ministru-presedinte. Armatura, care ne a servit odinioară în lupta pentru ap'erare, nu ne mai face ađi trebuiță. De d'ăimat nu o lăsăm însă s'e se dărime, ci o vom ține-o la îndemână, ca s'e o avem de câte-ori ne face trebuiță.

Domnul dep. Grünwald merge mai departe. Acesta nu se mulțămescă că d. A. Pulszky a ne spune, că timpul ap'erării de silă al confesiunilor a trecut; el ne spune franc, că în statul modern a bătut oara din urmă a autonomiei școlare confesionale.

D'ensul în confesiune nu vede altceva, decăt o „comunitate religioasă“ care ađi n'are de a face cu „respândirea de cunoștințe profane.“ Pentru mine e lucru str'ein a ađi pe neprotestanți, în deosebi pe catolic, vorbind de autonomia protestantă, căci s'e m'e ierțați, celor mai mulți le lipsesc chemarea spre aceasta.

Între catolicul cult și biserica lui esistă legătură foarte lacsă. Catolicul se înstreinează de biserică, căci nu-i este iertat a lua parte la afacerile ei; acestea s'unt monopolul ierarhiei. Catolicul cult de ađi n'are aproape alt drept, decăt plătirea sto-

lei. Dacă acei domni se înstreinează astfel de confesiunea lor, încât pot susține, că omul cult ține la confesiune numai din motivul, că în Ungaria nu poate fi fără confesiune — eu pentru aceasta nu-i judec *habent sibi*. Să nu creadă însă și despre noi protestanții așa ceva. La noi există o legătură intimă spirituală între confesiune și membri ei, la noi lipsesc casta preoțească privilegiată. Fie care e la noi propagatorul și cultivatorul protestantismului și fie-care contribuie la îndeplinirea chemării acestuia, la dispunerea și conducerea afacerilor confesiunii sale. La noi religiunea nu stă în opoziție cu cultura, nici credința cu știința. Noi n'avem dogme nealterabile. Dogmele noastre se desvoaltă progresiv cu cultura umană și cu lumina, vederile noastre religioase sînt parte integrantă a culturii generale a protestanților. De aceea legătura intimă între biserică și școală n'a cauzat nici uneia dintre acestea nici când vre-o scădere. Legătura aceasta pe una o luminat, pe cealaltă o a încălțit. Să-mi fie permis a reflecta la legătura dintre biserică și școala sasilor din Transilvania dificultată și amintită cu dispreț din partea ministrului de instrucțiune. La noi școala nu e nici decât servitoarea bisericii, ci elementul, prin care se nobilitează acela, carele vrea să devină preot. Prin aceea, că la noi servește aplicarea la școlile medii de ușă pentru ajungerea la un oficiu preoțesc, am esoperat, că preoțimea noastră să fie capabilă a susține protestantismul la înălțimea spiritului timpului.

D. deputat Grünwald, dedat a'și împărți ideile în anumite categorii și în forme ficse, binevoiască a aplica odată categoriile și formele sale de pe terenul administrațiunii politice, anumit rațiunile despre administrațiunea proprie pe terenul școlii confesionale. D-sa ar afla, că confesiunile protestante nu sînt numai nesce comunități religioase ci corpuri ale vieții ideale. E adevărat că statul modern a trebuit să și ia înapoi justiția și administrațiunea dată în evul mediu singuraticilor, din cauză că privatul nu posedă puterea și imparțialitatea recerută și nici capabilitate intelectuală suficientă. Altfel stă lucrul cu confesiunile. Acestea nu se folosesc de autonomia lor școlară ca de un drept privat. Cercul lor de activitate se estinde preste ținuturi întregi, preste statul întreg. Ele au dovedit, în decurs de secol, putere economică, potență spirituală și demnitate de caracter față cu împlinirea chemării lor. De ce se nu le fie deci permis a continua administrațiunea proprie în școală și în timpul „luminilor“ între marginile trase de stat și sub controla lui pe baza dreptului, ce le dă aptitudine și demnitate? Să-mi fie permis a mai reveni la colega Pulszky, carele mai de une zile cu ocaziunea desbaterei asupra legii pentru usură a pledat în mod energic pentru independența și libera dispozițiune a instituțiilor de credit și a declarat că n'ar fi consult a aduce în conec strins institutele de credit și statorirea escmptului cu statul; căci ori-ce lovitură în stat alterează în cazul acesta și creditul țerei. Sum și eu de acord cu aceasta. Dar oare nu se cuvine ca aceea ce a pretins dînsul acolo pentru terenul material, să aibă loc încă în măsură cu mult mai mare și pentru terenul ideal, cultural. E consult oare, a se aduce cultura generală, întreg învățământul unei țări într'o strinsă legătură cu statul, așa încât ori ce lovitură în stat să altereze și cultura, și că nefericirea și decădența statului să fie totodată și nefericirea și decădența culturii sale? Nu depende oare statul alterat și clătănitor precum dela mijloacele materiale așa, — și poate într'un grad mai mare — și dela bunurile ideale, dela puterile spirituale ale cetățenilor săi, dela cultura poporului său? Chiar în Ungaria nu e nici decât consult, a risca întreaga afacere culturală, întreaga cultură pe o singură foiță, pe foița statului. D. dep. Berzeviczy afirmă, ce e drept, cu multă trufie, că statul maghiar ar fi tare ca pământul, și cel mai puternic motor al culturii generale. D. B. Grünwald de altă parte însă declară că statul maghiar nu e gata și că cultura maghiară ar fi încă numai în leagăn — dînsul o scie aceasta a bună seamă mai bine. Apoi ce se șicem despre afirmarea d. Berzeviczy, că adevărat statul maghiar ar fi tare și că constituțiunea ungară nu s'ar mai pute altera? Mă rog a vă aduce aminte numai de trecutul cel mai apropiat de cei doi sau trei ani din urmă. Nu se aflau momente, în cari statul trăgea de moarte, în cari membrii guvernului își șopteau cu întristare: dacă față cu politica din Bosnia nu vom lucra în contra conștiinței noastre, dacă parlamentul ungar nu se va supune indigitațiilor mai înalte — o să o gătam cu statul maghiar.

Me rog să ve aduceți aminte, cum dvoastră în adresa din 1878 ați fost declarat, că ați pus la dispoziția ministrului de externe 30 de milioane spre a arăta puterea monarhiei, dar că nu veți mai sprigini o politică, care e îndreptată numai și numai asupra ocupațiunii Bosniei. Acestei declarațiuni energice

i a urmat imediat subjugarea și plecarea voinței națiunii sub o voință streină, și Dvoastră din majoritate ați putut rectifica înaintea amicilor și alegătorilor Dvoastră derogarea aceasta numai așa declarând în ascuns, că în cazul de față s'a tractat despre existență și neexistență, și că dacă nu v'ați fi plecat politicii din Bosnia, ar fi trebuit să urmeze o „schimbare de sistem.“ Vederile acestea le aflui tare stranii și în multe privințe vătămătoare, dar mâna la inima! n'au fost acestea pentru mulți din Dvoastră motivul de a vă supune cu toate protestele serbătorești? Oare asemenea amenințări și situațiuni nu s'ar pute întâmpla în viitorul cel mai apropiat?

Vă rog să căutați numai împregiur și să luați în privire referințele de dincolo de Laitha; aduceți-vă aminte de împărțiala prin pactul din 1867/8, dincoace de Laitha maghiarul, dincolo germanul. Și cum stă ați lucrul? Ce s'a întâmplat dincolo de elementul germân? Elementul acesta, căruia i se asigurase prin pactul numit domnirea, e strimtorat nu prin ditiune de stat formală, căci mijloacele drastice sînt ați superflue, ci prin tactica parlamentară, prin manevre guvernamentale de alegeri, astfel prin mijloace cunoscute și practicate și la noi. Închipuiți-vă, că ați mâne statul se fie espus la fel de fel de experimente și manevre, precum le vedem ați înscenate dincolo de Laitha, oare nu s'ar pute întâmpla ca în cazul acesta să se formeze o majoritate contra acelor-a, cari prin pactul din 1867/8 au primit la noi supremația. Manevrelor de alegeri din urmă au dovedit de ajuns cât de ușor se formează la noi majoritățile artificiale. Ce ar fi oare, dacă ați mâne majoritatea n'ar mai reprezenta numai o naționalitate, ci pe întreg poporul? Dar abstragem dela acestea; dacă vom face tot progrese ca cele de până acum, ne vom pomeni și noi cu împregiurări ca cele de dincolo de Laitha, căci asemenea cauze produc aceleași efecte și aceiași factori, aceleași referințe. În cazul acesta și-ar regreta aceia, cari ați vor aduce școala într'un conec prea strîns cu statul, fapta, și ei ar fi cari și-ar aduce aminte cu durere și cu părere de rău de zilele, în cari confesiunea autonomă și o școală confesională era ultimul asil pentru caracterele independente, pentru curagiul neînfrînt, în deosebi însă pentru ambițiunile naționale și patriotice ale maghiarilor. Atunci își vor dice aceia, căroră le place a exploata starea de ați până la fund, vai de ce n'am fost mai drepti și mai umani față cu concetățenii nostri nemaghiari, când cu crearea proiectului de lege prezent.

Proiectul de față e cu privire la naționalități, — mă doare a o spune — nedrept și neuman. Guvernul, voind a mărgini prin o lege de o valoare îndoelnică autonomia confesiunilor, și a confisca puterile subsistenței și independenței naționale, precum și ale forței de apărare a rasei domitoare în favorul statului maghiar național, trebuia să aibă prudența, de a consolida și a asigura statul acesta prin câștigarea nemaghiarilor asigurându-le acestora învățământul și cultura proprie națională. Pentru mine ar fi o satisfacțiune, dacă ași pute constata, că proiectul a fost drept față cu drepturile legale și cu pretenșiunile culturale ale naționalităților; și dacă ași pute declara, că față cu proiectul de față nu există punct de mînecare național și gravamine naționale. Lucrul stă însă cu totul altfel.

Guvernul a omis în proiectul de față nu numai punctul de mînecare a unei politice prudente, dar chiar și îndatoririle de drept și de credință față cu legea. Spre a nu fi rău înțeles declar înainte de toate, că sînt gata a da statului aceea, ce i compete și că eu față cu naționalitatea maghiară nutresc stimă, simpatie sinceră și rezervă patriotică, de oare ce ea are mari merite istorice pentru statul ungar. De aceea și țin de lucru învederat că în Ungaria fie care școlariu din școala medie să învețe limba maghiară, ca adevărat limba maghiară să fie obiect obligat în întreg cursul școlii medii. N'am nimic în contra dispozițiunii, de altcum superflue, înțelegându-se de sine de a se propune limba și literatura maghiară în clasele superioare în limba maghiară, căci eu nu vîd în aceasta vre-o vătămăre a legii pentru naționalități, care în §. 14 dă confesiunilor dreptul a statori ele înșile pentru institutele lor între marginile legii limbă de propunere. Dacă marginile acestea se vor trage într'un mod atât de loial, precum se întâmplă în dispozițiunile paragrafului 7 al proiectului — dar durere numai acolo că se cere pentru limba maghiară numai aceea, ce o pretinde punctul de mînecare corect al metodei de învățământ, în cazul acesta n'am decât a mi exprima recunoștința mea. (Al Hegedüs: „D-lui se lasă la tîrg.“) Nici de cum, aceea ce corespunde convingerei mele de drept și legilor țerei o primesc fără a fi capacitat de deput. Hegedüs, aceea însă ce e contra acestora nu o primesc, ori cât s'ar negocia cu mine, și ori cât m'ar

amenința. (Aplause.) De aceea imi țin de datorință a reflecta la gena pretensiunii din §. 7, căci gena nu e chiar așa nevinovată. La desbaterea §. 7 în comisiune a propus d. referent cu patriotism ne mai pomenit: că de oare ce e imposibil a se propune în școlile medii exclusiv în limba maghiară, să se pretindă deocamdată, ca în toate institutele cel puțin 3 obiecte de învățământ să se propună în limba maghiară. După ce disputa a durat timp mai îndelungat și nu s'au putut uni în privința întrebării: cari să fie cele 3 obiecte, atunci domnul ministru de instrucțiune a cerut a fi mulțămii „de o cam dată cu obiectele amintite la § 7 „cu ocaziunea mai de aproape se pot ridica pretenșiuni și mai mari.“ Contra astorfel de vederi în privința § 14 din legea pentru naționalități trebuie să protestez, și dacă s'ar încumeta cineva ale da espresiune practică, contra aceluia m'ăși folosi de scutul legii.

Onorată casă! Precum n'am nimic în contră din punct de vedere al naționalităților, ca să se propună limba maghiară ca obiect obligat, așa nu pot avé în contră nici în privința aceea, ca limba maghiară să formeze obiect pentru esamenul de maturitate — din punctul de vedere pedagogic lucrul stă fresce altcum. De alt cum noi sasii cei atât de încalumniati n'am așteptat să ni se impună. Noi am introdus în școlile noastre medii limba și literatura maghiară încă de ani ca obiect obligat și am dispus, ca în clasele superioare să se propună — din motive pedagogice — în limba maghiară; esamenul de maturitate chiar se depune din ea fiind limba esaminătoare cea maghiară.

Ce însemnează deci față cu faptul a acesta notoric imputarea condamnabilă a dlui ministru președinte, că noi ne întorcem cu dispreț dela tot ce este maghiar?! Noi facem în interesul nostru, și din considerare cătră națiunea noastră-soră, cătră națiunea maghiară, în direcțiunea aceasta tot posibilul. N'am nimic nici în contra împregiurării, ca cunoscința limbei maghiare și a literaturii ei să se privească de un recuisit al culturii generale în Ungaria și ca să se pretindă în măsură cuviincioasă dela fie-care candidat de profetură. În sinodul din toamnă al bisericii noastre am avut ocaziune a mă convinge, că nu sînt singurul sas, care nutrește astfel de vederi.

Eu cred, onorată casă, că noi prin aceasta am fi dat statului aceea, ce-i compete, și națiunii maghiare aceea, ce în mod ecutabil și legal poate ținde dela noi. Proiectul de lege nu se mulțămesc cu atîta. El merge mai departe și ridică pretenșiuni, căci vătămă drepturile cele mai vitale ale naționalităților, cari vor a confisca cercul de drept și de dezvoltare garantat prin legile de stat concepute în anii 1861 și 1862 și aședate „sub scutul onoarei naționale.“

Nu ca gravamen, ci numai ca temere amintesc împregiurarea, că §. 7 al proiectului pretinde, a se înainta planul oarelor referitoriu la limba și literatura maghiară ministrului, care să aibă deci influență cu mult mai mare, de cum e cea involvată în dreptul de „supraveghiere“. Dacă s'ar fi făcut aceasta din considerări pedagogice și prin urmare ecutabile, n'ar fi pericol, căci și noi sîntem aplicați a jertfi pentru limba maghiară atîta timp și atîta putere, cât ne iartă chemarea și ținta învățământului unei școlii medii nemaghiare. În afacerile introducerii limbei maghiare în școlile populare am făcut experiență, că domnul ministru de instrucțiune face în privința limbei maghiare pretenșiuni, ce nu se pot împlini, strimtorînd în favorul acestui obiect nu numai limba maternă ci și instrucțiunea științifică preste tot. E o vătămăre formală de drept, că vine proiectul și detrage municipiilor, corporațiunilor și privaților dreptul de a statori înșii în institutele lor limba de propunere; aceasta, practic luat însemnează atîta, ca pe viitoriu în atari institute limba de propunere să fie exclusiv cea maghiară.

Paragraful 26 al legii pentru naționalități a asigurat espres numitelor categorii de susținători de școlii dreptul, de ași alege limba de propunere, cum vine acum proiectul să li-o ia? D. ministru de instrucțiune nu ar fi permis aceasta mai înainte. Proiectele dînsului de mai înainte, ba chiar și cel din anul 1880 a lăsat aceasta în dreptul municipiilor, al comunelor, corporațiunilor și al privaților. În anul 1881 dl ministru, fost dl ministru, ce e drept, mai „patriotic“ adevărat mai netolerant, a lăsat cu toate acestea numitul drept corporațiunilor și privaților. Acum detrage dl ministru tuturor susținătorilor numiți de școlii dreptul de a statori limba de propunere, fără ași motiva procedura, barem cu un singur cuvînt. În afacerea aceasta a bună seamă n'au dat tonul motive pedagogice și legislative și nici motivele stimei loiale și ale intereselor culturale ale nemaghiarilor.

Varietăți.

* (Timpul estra ordinar.) Dela Șimon ni se serie în 2 Aprile: Spun bătrînii, că în ținutul Branului de care se ține și comuna Șimon, nu și aduc aminte să fi petrecut o iană așa grea și apăsătoare, din ale cărei ghiare nici acum n'am scăpat. Nu, căci nu se topise zăpada cea veche și acum din nou am căpătat alta care avînd fundament bun pe cea veche — s'a prins, și astăzi sînt 3 zile, de când ninge în continuu și zăpada e atît de mare, încît e imposibilă umblarea cu carăle, și provisionarea de nutreț, care numai cu anevoie se află ici coala ca de leac.

Astăzi fiind tîrg de săptămîna în Bran abia s'a putut aduna câți-va oameni dela cari n'aușia altceva, decît că lipsa e amară și adînc simțită atît pentru oameni, cît și pentru vite.

Pentru oameni, că bucatele s'au scumpit, și se scumpesc pe di ce merge, căci pe cînd prin lunile Decembrie și Ianuarie, bieții oameni erau plini de speranță, că se vor effini bucatele (cucuruzul), fiind că Brăneii se susțin numai cu bucate de cumpărat, din cauza locurilor muntoase și șterile, și pe cînd atunci se plătea pentru Hctlitra de cucuruz 3 fl. 50—3 fl. 80 cr., acum se plătesce 5 fl.

Pentru vite, că nutrețul s'a mai finit, ear la alții s'a finit cu totul, și care ar voi să cumpere nu are de unde, afară de aceea vitele nu le cumpără mai nimeni, și nu au preț de lec. Una vacă fătată cu vițel, fie ea cît de bună, nu are preț mai mare ca 20—25 fl. chiar atît, cît a consumat în iarna aceasta.

Deci poporul Brănean și în special cei din sub-comuna Șimon au sărăcit și sărăcesce pe di ce

merge, căci afară de cele scrise mai sus, contribuțiunea reg. și aruncul comunal, în urma potopului celui înfricoșat din vara trecută, care a făcut foarte mari daune comunei, s'a mărit astfel, încît bieții oameni plătesc după florenul de dare, încă câte 50 cr. Astfel oamenii desperând, de trei ani încoace, au început a emigra.

Mai multe familii, emigrează și acum și încă mai sînt multe familii întregi gata a emigra în primăvara aceasta în Dobrogea.

Pe cînd cu 3—4 ani în comuna Șimon se aflau preste 1,400 suflete, astăzi cînd ar censura cine-va bine protocoalele parochiale, nu cred că s'ar mai afla cu totul nici 850—900 suflete.

„Un Șimonean“.

* (Spanga) cu toate că i sa mai sporit durerea, va fi în stare a suporta transportul la Buda-pesta.

* (A facerea Füzessery.) Mocsáry a raportat în clubul independenților ca partida condamnă procedura lui Verhovay și nu l mai recunosc de membru al partidei precum nici organul lui „Fügylenség“ de organ al stîngei.

* (Regele României Carol) se întoarce dela Sigmaringen deadreptul fără a atinge Viena, la București. „N. fr. Presse“ face deducțiuni din împregiurarea aceasta prin care indigita la relațiunile actuale dintre Viena și București. În dată după sosire se va redacta definitiv răspunsul la nota engleză despre conferența din Londra.

* (Ciangăi păcăliți.) Din Milleșuț se telegrafează la „Bud. Hirl.“ că în populațiunea (ciangăilor) de acolo, telegrama comitetului de „repa-

triare“ din Pesta, prin care se încunoscintează parochii că opera „repatrierei“ a ajuns la sfîrșit pentru anul acesta, a provocat amărăciune foarte mare. Poporațiunea, în speranță că în decursul anului să pută „întoarce acasă“, în cea mai mare parte, și-a vîndut case și imobiliile. Există temerea, că oamenii în desperațiunea lor vor bea prețul averii lor și vor căde în miseria cea mai mare. Parochii nici nu cutează a le spune oamenilor adevărul întreg, căci ar provoca o ferebere a cărei urmări nu se pot prevedea.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 19 Aprile n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.95	90.—
Renta ung. de hârtie	87.30	88.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.80	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.50	99.25
Renta de aur austriacă	98.75	99.50
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorșire	99.40	98.—
Obligațiuni urbariale temeșiane de	98.—	98.25
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorșire	98.—	99.—
Obligațiuni urbariale transilvane.	99.25	97.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decimei de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pămîntului	115.—	98.—
Sorși de stat dela 1860	132.50	132.—
Sorși unguresci cu premii	—	116.—
Sorși de regularea Tisei	110.40	110.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	835.—	829.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	316.50	311.—
Acțiuni de credit austr.	309.25	314.60
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.90	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.90	78.85
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“	—	100.30
London (pe polița de trei luni)	119.65	119.65
Galbin.	5.65	5.64
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemșeci	58.55	58.50

Nr. 407.

1—3

CONCURS.

Anulându-se terminul pentru vacantul post de învățatoriu la scoala poporală română din comuna Mocerșiu comitatul Carași-Severin, publicat în mult prețuitul ziaru „Telegraful Român“ Nr. 24, 25 și 26 în care se propune limba română și maghiară se deschide concurs nou; de postul numit sînt legate următoarele beneficii:

1. Salar de 300 fl.
2. 12 metri lemne;
3. Locuință cu grădina și grajd pentru vite.

Concurenții sînt îndatorați a arăta:

1. Atestatul de botez că sînt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sînt de a se adresa la Inaltul ministeriu și a se trimite la comitetul Administrativ a comitatului Carași-Severin pînă în 30 Iunie a. c.

Se observează cum că învățatoriu denumit este îndatorat a cânta în biserică gr. or. din loc, a împlini datorința de cantor și afară de biserică cu pruncii la înmormântări funebrale și că rugările cari nu sînt astfel instruite, nu se vor lua în considerațiune; nou denumitul va intra în postul de învățatoriu cu prima Septemvre 1883.

Mocerșiu în 15-lea Aprile 1883.

Pavel Frâncu m. p.,
jude comunal.

Nr. 44

[408] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a II clasă Banabic în protopresbiteratul Turdei, se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Emolumentele sînt:

Pentru preot porțiunea canonică 35 jugere 1103°. Dela 110 familii partea parochului cari dau 8 cupe vechi de cucuruz sfârșit.

Dela 110 familii câte una di de lucru. Stola epitrafirului obicinuită.

Doritorii de a ocupa această parochiă vor avé ași așterne petițiunile instruite conform statutului organic și Regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral, pînă la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 29 Martie 1883.

În conțelege cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 128.

[409] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Nicolau Mănoiu în parochia de clasa a III-a dela biserică veche din Șimon tractul protopresbiteral al Branului, conform ven. ordinațiuni consistoriale ddto. 10 Martie 1883 Nr. 111 B. se scrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sînt 200 fl. v. a. pe un an din venitele parochiale.

Concurenții au ași trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul Statutului organic și conform Regulamentului congresual pentru parochii din 1878.

Brașov 30 Martie, 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
prot. adm. ppresb al Bran.

Nr. 150 1883

[406] 1—3

Citațiune edictală.

Maria Ioan Utan, alias Munteanu căsătorită Nicolae Cînda, din Apoldul infer. cercul Mercurii, carea mai bine de 3 ani și a părăsit bărbatul fără a se ști ubicațiunea ei prezentă pe basa decisului consistorial ddto 24 Martie a. c. Nr. 5085 1882 — se citează a se presenta, în termin de 6 luni dela prima publicare a acestei citațiuni, înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră procesul divonțial intentat asupra ei se va pertracta și decide și în absența ei.

Dela scaunul ppresbiteral gr. oriental al tractului Mercurii ca formatrimonial.

Mercurea 6 Aprilie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 91

[403] 2—3

EDICT.

Georgiu Chialda de religiunea gr. orientală din Avrig Comitatul Sibiului

părăsindu-și cu necredință pre legiuita sa soție Elena Chialdă născută Ranga tot din Avrig, fără de a se ști locul ubicațiunei lui, cu concesiunea Prea Veneratului Consistoriu archidiececan din 27 Ianuarie 1883 și citează ca în termin de un an și o di dela publicarea acestui edict, să se înfătoșeze la scaunul protopresbiteral al Avrigului ca formatrimonial de I. a instanță căci la din contră se va decide, procesul ridicat în contră și fără de el.

Avrig, 28 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. oriental al tractului Avrigului, ca formatrimonial de I. a instanță.

Nr. 87

[404] 2—3

EDICT.

Nicolae Hânsa de religiunea gr. orientală din Seliște comitatul Sibiului, carele de trei ani au părăsit cu necredință pre legiuita sa soție Maria Petru Dordea Nicolesă din Vale, de present domiciliată în Seliște, fără a a se ști ubicațiunea lui, se citează prin acesta, ca în termin de șese luni dela prima publicare a acestui edict să se prezenteze înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră, și în absența lui se va decide procesul intentat contra-i de cătră soția lui.

Sibiul, 18 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Seliștei, ca formatrimonial de I. a instanță.

Mașine de semănat cucuruz

(de doue și trei șiruri)

Pluguri de săpat și mușunoit

(săpat a doua oară)

se află foarte eftine

la [410] 1—3

Andrieu Rieger.

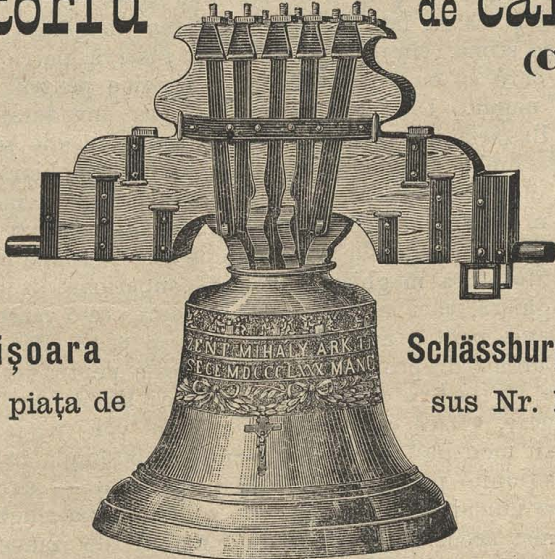
Fabrică de mașine agricole Sibiul.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte obiecte de preț. [402] 3

Adresa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Mihaile Manchen, vărsătoriu de campane (Clopote)

în Sighișoara

piața de

Schässburg-(Segesvár)

sus Nr. 168

o firmă ce există dela anul 1882 și se bucură de un renume bun, se recomandă tuturor comunelor bisericesci a lifera și repara clopote de toată mărimea și cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează și în depărtare. Clopote mai mici sînt în tot timpul gata.

[400] 2—3